

**9. TEFSİR AKADEMİSYENLER BULU MASISI ve
KUR'AN NÜZULÜNÜN MEKKE DÖNEM SEMPOZYUMU**

smail ÇALI KAN*

Türkiye İlahiyat Fakülteleri Tefsir Anabilim Dalı akademisyenlerinin 9. buluşması, 29 Haziran-1 Temmuz 2012 tarihleri arasında Hitit Üniversitesi İlahiyat Fakültesi ve Çorum Belediyesi'nin işbirliği ile Çorum'da gerçekleştirildi. Toplam on sekiz bildirinin sunulduğu ve bir çalıştay yapıldığı toplantı üç gün ve yedi oturumda tamamlandı. İlk gün öğleden önce, sosyal etkinlik kapsamında müze gezildi. Bilindiği üzere Çorum eski uygarlıklara beşik olmuştur, Anadolu'nun merkezindeki şehirlerden birisidir. Çorum müzesi bu tarihin kanıtlarıyla doluydu. M.Ö. 3000 yılından itibaren Hititler, Roma, Osmanlı bölgesinde hüküm sürmüştür.

Sempozyumun açılışı, öğleden sonra saat 14.30'da Sadık Kılıç'ın Kur'an tilaveti ile başladı. İlahiyat Fakültesi Dekanı Mesut Okumu, Hitit Üniversitesi Rektörü R. Metin Alkan ve Çorum Belediye Başkanı Muzaffer Külcü'nün konuşmalarının ardından Sadrettin Gümü'ün yönettiği açılış oturumuna geçildi. İlk olarak M. Zeki Duman, "*Vahyin Penceresinden Mekke Dönemi*" adlı tebliğinde Duman, bahse konu dönemi tarih,

---

* Prof. Dr., Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Tefsir Anabilim Dalı Öğretim Üyesi
icaliskan25@gmail.com

co rafya, sosyal, ekonomik ve dini açıdan temel nitelikleriyle anlattı. *“Kur’an Nüzulünün Hz. Peygamber’in Sıretıyla İlişkisi”* konulu tebliğinde Hasan Elik ise, Kur’an’ı anlamak için dil dışından okumanın gerekliliğini, imdiye kadar içerden okumayla onu anlamaya çalışıldığını, kavramlar ve konular ilendiğini, fakat bunun çok verimli olmadığını savundu. Dil dışından okuma, Kur’an’ı ilgilendiren tarih ve çevrenin bilinmesiyle başladı, bunun yanında dilin çok da önemli olmadığını sadece manayı nakil vazifesi icra ettiğini belirtti. Örneğin, “Yakıtı insanlar ve taşlar olan cehennem...” ifadesinin dil dışı ele alındığı için, gerçekten taşlar ve genel manada insanlar olarak anlaşıldığını, halbuki tarih ve çevre dikkate alındığında bu ayetin Mekkeliklikleri ve taşınan yapıları kastettiğini anlaşılabilecektir. Yer yer geçmiş ve imdiki Kur’an araştırmacılarına sert eleştiriler yönelttiği konusu ve vurgulu konuşan Elik’e göre, sağlıklı anlama ve yorumlamanın bir diğer yanı sıra, Peygamber-vahiy, Peygamber-Kur’an ilişkisinin kurulmasıdır. Bu yanı sıra, “biz tefsir yapamayız, Kur’an kime inmişse o yapar, biz de onu okur ve anlarız” cümlesi ile özetledi. Tefsir özetiminin iç meselesi olarak da fakülte ve öğrenci sayısının artması, dolayısıyla özetimin daha sorunlu hale geleceğine dikkat çekti. Son konuşmacı Nasrullah Hacımüftüoğlu, *“Mekki Sure ve Ayetlerde Tehaddi ve Belagat”* konusunu seçmişti. O, Kur’an’ın Hz. Peygamber’in mucizesi olmasının niteliklerini ve geçirdiği süreçleri açıkladı.

Salih Akdemir’in yönettiği ikinci oturumda ilk konuşmayı, *“Kur’an’ın Arapça ve Araplara İndirilmesinin Sebep ve Hikmetleri”* başlığıyla Sadreddin Gümü yaptı. Ona göre tarihi, siyasi ve coğrafi sebeplerle Kur’an Araplara inmiştir, fakat Arapça ile inmesinin bu sebep ve hikmetleri daha önemlidir: Hz. Peygamber’in Arapça konuşan bir kavimden

seçilmi olması, Hz. Peygamber'in uyarıcılık görevini yerine getirebilmesi için, Arapçanın Sami dillerin en gelişmiş olması, Arapların bu dili kullanmadaki hakimiyetleri, Arapçanın fesahat ve belagat açısından üstünlüğü ve yine fikirleri en iyi ifade edebilecek güce ulaşması. Fethi Ahmet Polat da tebliğinde, *"Kur'an'ın Mekki Surelerinde Müriklere Yönelik Ele Tîrel Dil"* konusuna odaklandı. Buna göre vahiy, kendisine muhalif olanlara yönelik ele tîrel dili, hem Mekke'de hem Medine'de muhafaza etmiştir. Ancak muhatapların inançları ve davranışları, ele tîrinin içerik ve üslup bakımından mahiyetinin değişmesine sebep olmuştur. Mekke özelinde bakıldığında ise, ayetler kısa ve özlü olsa da ele tîrilerde geçmiş, hal ve gelecek gözetilmiştir. Kur'an'ın ontolojik, epistemolojik, etik ve estetik olmak üzere dört bakımdan ele tîriler yaptı ve bu amaçla sürekli stratejik bir dil kullandığını belirten Polat, örnek babından Alak suresini de inceledi. Müzakereci M. Sait İmrek, dil seviyesi yüksek olan müriklerin düşüncelerinin de geliştiğini ifade ederek, onların dikkate alınması gerektiğini vurguladı. Ona göre, irki anlamadan Kur'an'ın getirdiği dini iyi anlamak mümkün değildir ve asıl yapılması gereken de budur. Remzi Kaya ise, *"Kur'an'ın Mekki Surelerinde Ehl-i Kitab"* isimli tebliğine kavram analizi ile başladı. O özetle bunları söyledi: *Ehl-i Kitab*, Kur'an'ın önemli bir kavramıdır, ancak Mekki surelerde yer almaz, onun karılığını olarak *ehl-i zikr* geçer. Zira *ehl-i zikr* geçtiği ayetlerde Ehl-i Kitab'ın, ihtilaf ettiği konular, onlara emredilen helaller ve haramlara, gönderilen peygamber kıssalarına yer verilmektedir. Bir de mecazen yapılan iaretler vardır. Kaya bu bağlamda Tin suresinin ilk dört ayetini ele alarak, *tîn, zeytûn, tûri sinîn, beledi'l-emîn* kelimelerinin 'sa, Musa, Muhammed, Buda'ya iaret ettiğini, dolayısıyla Buda ve Zer-

dü t'ün de Ehl-i Kitab kapsamına girebilece ini iddia etti. Bu açıklamaların bir kısmı müzakereci shak Yazıcı tarafından ele tirildi.

Toplantının en yo un çalı ması, be oturum ve bir çalı tay ile ikinci gün yapıldı. Halis Albayrak'ın yönetimindeki ilk oturumunda önce dris engül, tebli inde (*"Mekke Döneminde Kur'an-ı Kerim'in Okunması, Ezberlenmesi ve Yazıyla Kaydedilmesi"*), Kur'an tarihinin ilk dönemindeki üçlü koruma sistemini anlattı. Selim Türcan'ın çalı ması metodoloji alanına ayrılması tı: *"Tefsirde Bir Yöntem Esası Olarak Kur'an Kronolojisi Meselesi"*. Türcan, Kur'an'ın nüzul sürecine akademik düzeyde ciddi e ilmenin oryantalistlerce ba latıldı mı belirterek, bunun sebeplerine kısaca de indi. Ona göre, Kur'an'ın kavranmasında önemli bir yöntem olan nüzul sürecine Müslümanlar dikkat etmi ler, fakat fazla derinli e inmemi lerdir. Siyer ve tefsir kitapları da sınırlı kalmı tır. ia, Ali Mushafı'nın nüzul sırasına göre tertip edildi ini iddia etmi , ancak böyle bir Mushaf elimize ulaşmamı tır. Bu durumda ya böyle bir Mushaf yoktu, ya ço altmadan sonra yakılanlar arasındaydı, ya da ilerleyen zamanlarda böyle bir tertip önemini kaybetti ve Müslümanlar onu dikkate almadılar. Esasında nüzul kronolojisine göre Kur'an'ı anlama ve yorumlama, geçmi in karma ık bazı sorunlarına ık tutabilece i gibi oryantalizmin e itli önyargılarını bertaraf edecek bir yol da olabilir. A ırlıklı olarak tarih merkezli yapılacak bu çalı ma, düzenli bir bilgi birikimini getirecektir. Kur'an fizi i denilebilecek olan nüzul kronolojisi, son zamanlarda yeni bir anlayı ve yakla ım olarak ilgi görmeye ba lamı , iî ve Sünni kesimden bazı müellifler (zzet Derveze, Mehdi Bazergan, Deyrzûrî, Meydânî, M. Zeki Duman, M. Abid el-Cabirî vs.) eser vermeye ba lamı tır. Bu toplantının bir önemli taraf oldukça hararetle ve fakat seviyeli, ilmi müzakere, ele tiri ve

kararlı tartımların yapılmasıydı. Nitekim bu tebliği müzakere eden M. Akif Koç, böyle bir müzakereye imza attı ve Türcan'ın Müslümanların vahiy kronolojisine gereken önemi vermediği yolundaki fikirlerinin gerçeği tam yansıtmadığı, yine bu yöntemin çok da yeni sayılamayacağını, yeni olanın sadece biçim değil içeriği de ikli olduğuunu söyledi.

Son tebliği Davut Şahin, "*Hartwig Hirschfeld'e Göre Mekki Ayetlerin Tarihi Sırası*" adıyla takdim etti. Hirschfeld, kendi bakış açısı ile Kur'an'ın kaynağını, Hz. Muhammed'in zengin ruhsal yapısı ve Kitab-ı Mukaddes olarak görür. Mekki vahiylerin tamamı hakkında arka planın yeterli olmadığını ve toplumsal yapının dikkate alınarak düzenlendiğini iddia eden oryantalist, bu konuda hitabın coğrafyasını öne çıkaran kendi meslektaşlarını da beğenmez. Ona göre Mekke vahiyleri şöyle tasnif edilebilir: İlk çağ ve bu çağı destekleyen hitaplar; Peygamber'in kendini topluma kabul ettirme gayretine yönelik edebi ve gelecekte haber veren hitaplar; temel karakteri mucizeler ve geçmiş olaylar olan kısa içerikli hitaplar; betimsel hitaplar ve ahlaki hitaplar. Bunlardan ilk dördü beşinciye hazırlık mahiyetindedir. Şahin, bu gruplamının konularına göre yapıldığını ve tedahüllere dikkat çekti. Hirschfeld'in önkabulleri ile oluşturduğu bu yaklaşım cazip gibi görünse de meseleyi daha karmaşık hale getirmiş, bu yüzden kendi meslektaşları ve İslam aleminde rahat görmemiştir. Müzakere yapan Bilal Gökçür, tebliğe konu olan oryantalistin diğerkilerinden ayrıldığı noktaların belirtilmediğini iddia etti. Bu tür tebliğlerde artık tedavülden kalkmış kitaplarla ve fikirlerle uğraşmak yerine güncel gelişmelerin ve oryantalistlerin uyarılarında ne dediğini tespitini daha faydalı olacaktır, ayrıca araştırmada objektif davranma ve özgün

yanın ortaya konulmasının, onların diline ve kültürüne hakim olunmasının gereğine vurgu yaptı.

Ölenden sonraki çalışmalar iki koldan yürütüldü. Bir taraftan tebliğler ve müzakereler devam ederken diğer taraftan tefsir derslerinin kriterleri görüldü. Beinci oturumda ilk tebliğ Smail Çalıkan'ın sunduğu, *"Kur'an Vahyinin İlk On ki Yılı: Kelimeler ve Kavramlarla Bir Zihniyetin Ası"* adını taşıyordu. Çalıkan, Mekke döneminde Hz. Peygamber ve ona tabi olanların vahiy aracılığı ile yeni bir zihniyete kavuşturulması sürecini *rab*, *salat* kavramları ve *infak* konusu üzerinden anlattı. Müzakereci Mehmet Paçacı, tebliğde ileri sürülen teorinin yeterince açık olmadığını, ayrıca nasıl bir toplumun ası yapıldığının, nihayet ilk tecrübenin sonraki zamanlara nasıl taşınabileceğinin çok netle tirilemediğini ileri sürdü. Diğer konuşmacı Ali Akpınar, *"Mekki Sure ve Ayetlerde Müminlere Yönelik Hitaplar"*ı ele aldı. Ona göre, nüzul sürecini tespit çok sorunlu olsa da yıllara göre kabaca dörde bölünebilir. Mekke döneminde müminler açısından mutlak hükümler ve küllî kaideler terakülünmüştür. Abdulhamit Birlik, müzakeresinde bir takım eksikliklere ve yaklaşımdaki problematik yönlere değinerek metnin yeniden revize edilmesini salık vermenin dışında bu sempozyumlarda halka yönelik bir programın da tertip edilmesinin yararına değindi. Toplantının ev sahibi Mesut Okumu ise, *"Mekki Surelerde Hz. Peygamber'e Yönelik Hitaplar"* başlıklı çalışmasında vahiy sürecinde içerik ve biçimi değinen özel hitapları mercek altına aldı. Tebliğde erlendiren Hüseyin Yağar, çok özel bir ifade tarzı olan hitapların tebliğde çok iyi irdelenmediğini, keza bir takım tedahüllerin olduğunu ve hitaplardaki hikmetlere yer verilmediğini, ancak bütün bunların toplantı organizasyonu yapan ev sahibinin meşguliyeti arasında

ilmi çalı maya zaman ayırdı ı için normal kar ılanabilece ini ho görülü bir dille anlattı. Ba kan Ömer Dumlu, müzakerelerin çok yerinde olduğunu ancak vaktin yetersizli i nedeniyle tebli sahiplerine söz verememesinden ikayet ederek oturumu kapattı.

Sadık Kılıç'ın yönetti i ö lenden sonraki be inci oturumda Hüseyin Çelik, *"Kur'an'ın, Mekke Toplumunda Var Olan Birtakım Yanlı nanç ve Davranı ları Islah Etmesi"*ni ele aldı. nançlar, ibadetler, ahlak ve muameleat ba lıkları altında cahiliyedeki yanlı lıkları ve onların ıslahına dair tespitleri payla tı. Müzakerede Muhammed Aydın, muhteva ve metodolojik zafiyetleri sıraladı. *"Mekkî Ayetlerde Kadın Tasavvuru n asının Ahlakî Zemini"*ba lıklı tebli inde Zeki Tan ise, özel bir alana, kadın konusuna e ildi. Tan'ın en önemli vurgusu, ahlaki zemin olmadan kadın probleminin çözülemeyece i idi. Bu yüzden anneye yüksek saygı duyan cahili toplumda kadın gerekli yerini alamamı tı. Toplantının tek kadın müzakerecisi Hatice ahin, tebli de ahlaki zeminin netle tirilemedi ini ve sistemin zayıf oldu u yönündeki ele tirilerini belirtti. Son olarak Nurettin Turgay, *"Mekkî Ayetlerde nşan E itli i ve Sosyal Adalet Merkezli Temalar"*ba lıklı çalı masını, kendimize yönelik kritiklerle ve co kulu bir üslupla sundu. Ali Rıza Gül ise ele tirilerini lahiyat alanındaki bilimsel çalı malarda olması gereken bazı standartları sıraladı ve bu ba lamda Turgay'ın tebli inin eksikliklerine de indi.

Altıncı ve son oturumda ba kan Lütfullah Cebeci yine esprili üslubu ile günün yorgunlu unu hafifletmeye çalı ıyordu. Ömer Ba kan'ın tebli inin ba lı ı, *"Yetim Kavramı Ba lamında Mekkî Ayetlerde Toplumun Zayıf Unsurlarına Yönelik Koruyucu Dif"* idi. Ba kan, a ırlıklı olarak edimsöz teorisinin mahiyeti ve ayetlerin anla ılmasına katkısına de indi, son-

ra da Kur'an'ın mü riklerin yetimlere kar ı tutumlarının ele tirisini ve müminlerin uyarılmasını anlattı. Ona göre yetim konusunun tam olarak anla ılabilmesi için Medine dönemi vahiyleri de de erlendirilmelidir. Necmettin Gök kır müzakeresinde tebli in teorik açıdan tamamlanması gereken yönlerine i aret etti. Mustafa Güven ise, “*Mekki Surelerde Cahili Arap Akına Yöneltilen Ele tiriler*” adını verdi i ara tırmasında söz konusu zaman aralı nda vahyin nasıl bir akla hitap etti ini ve bu akla yöneltilen ele tirileri açıkladı. Neredeyse tebli kadar uzun bir müzakere hazırlayan Mevlüt Güngör, tebli i çe itli yönlerden bazen de sert bir üslupla ele tiri-lerde bulundu. Toplantının son tebli inde Bayram Ayhan, “*Kadir Gecesi-nin Tespiti Sorunu*” nu ele almı tı. Ayhan, çe itli tarihi ve astronomik veri-lerden hareketle bu gecenin hangi tarihe denk geldi ini tespit etmeye çalı tı.

Bugün ö lenden sonraki oturumlara ilaveten Kur'an ve tefsir ders kriterlerinin görü üldü ü ayrı iki oturum yapıldı. Yakla ık dört yıldır üzerinde çalı ılan tefsir ders kriterleri (ya da Kalite Göstergeleri) ile ders adları ve içerikleri, ortak müzakereler sonunda nihai eklini almı oldu. Onların ana maddelerini yazının sonunda takdim edece iz.

Nasrullah Hacımüftüo lu ba kanlı ndaki genel de erlendirme oturumunda C. Kırc a, tebli leri içerik ve ekil bakımından de erlendirdikten sonra tefsir ders kriterleri çalı malarını anlattı; S. Gümü , sem-pozyumda güncel konulara pek de inilmedi i ikayetini dile getirdi; S. Akdemir, Müslümanların, özellikle de tefsir ulemasının bütün insanlı a örnek olması ve mesajı evrenselle tirmesi görevini, buna ba lı olarak da Sami dillerinin Kur'an'ı anlamadaki önemi ve ö renilmesi gere ini vur-guladı; H. Albayrak, bu ve önceki sempozyum ile tefsircilerin tarihe ilgi

duymalarının sevindirici olduğunu, dile de tarih üzerinden gidildiğini, bazı tebliğlerin çok ilmi bazılarının ise vaaz üslubunda yazıldığını, tefsirin alanının ve problemlerinin netleştirilmesi gerektiğini gündeme getirdi; S. Kılıç, tefsircinin yükünün ağırlığı olduğunu, onun tarihe ve tarihi malzemeyle gitmesini, dile ağırlık vermesini, bu seneki tebliğlerin dilinin biraz hafif olduğunu, ancak Mekke tarihini önümüze serdiği için sempozyumun büyük bir işi başardığını, kronolojik okumanın bütüncül bakış açısını ancak mevcut tefsir tarzının daha dinamik olduğunu açıkladı; . . . engül (Sütçü İmam Ü. İlahiyat F. dekanı), gelecek toplantının Kahramanmaraş'ta yapılacağını, konunun da *Kur'an'ın Nüzulünün Medine Dönemi* adını taşıyacağını ilan etti; M. Okumu ise teşekkür ve takdirleri yanında gelecek yıllardaki toplantılarda nelerle karşılaşabileceğine dair uyarı ve tavsiyelerini dile getirdi. Konuların ardından ilave katkı ve değerlendirmeler, soru ve cevaplar ile toplantı noktalandı.

Pazar günü, ilk gün olduğu gibi, bölgede hüküm sürmüştüğü olan Hititlerin yönetim merkezine, Hattuşaş'a ve Yazılıkaya'ya bir gezi düzenlendi. Böylece Çorum'un geçmişi tarihini ziyaret ile başlayan toplantı yine geçmişiyle yapılan bir gezi ile son bulmuş oldu.

Sempozyum hakkında son birkaç hususu belirtmek istiyorum. Oturumların otelde yapılması, zaman tasarrufu ve dağınıklığı önlemesi bakımından avantaj sağladı. Ancak oturumlara üçer tebliğ birer demüzakere konulması, genel müzakere ve sorulara zaman bırakılmaması, önemli bir eksiklikti. Buna dikkat çekilen değerlendirme oturumunda, önümüzdeki yıllarda az tebliğ çok müzakere sisteminin uygulanması istendi.

Toplantının halka dönük yönü oldukça canlıydı. Bir kere halkın oturumlara ilgisi oldukça iyiydi. İlk gün Cuma olması hasebiyle bazı hocalar camilerde sohbet ve nasihatte bulundu. Yine aynı gün akşamı gerçekte en tasavvuf müziği konseri, halk ile akademisyenleri bir araya getirmişti. İkinci gün akşam ise, yaklaşık bir ay önce vefat eden Hitit Ü. İlahiyat Fakültesi öğretim üyesi Prof. Dr. Salim Öztan'ın anısına düzenlenen Kur'an Ziyafeti icra edildi. On dört karının tilaveti iki saatine kadar bir süre devam eden toplantıyı, havanın serin olmasına rağmen Cuma Pazarı'nı hınca hınç dolduran izleyici, sonuna kadar izledi.

Tefsir akademisyenleri buluşmaları, tanımlama, kaynama, ikili müzakereler için de oldukça önemli bir fonksiyon icra etmektedir. Zira bu toplantıya katılan iki yüz civarındaki katılım, ilk yıllardakinin iki katına yaklaşıyor. Bu toplantının yapıldığı günlerde Türkiye'de devlet ve özel üniversitelere bağlı ilahiyat fakültesi sayısı altmış dördü bulmuş, Din Kültürü Ahlak Bilgisi Öğretmenliği Bölümleri de ilahiyat fakültelerine devredilmişti. Bu demektir ki, yakın bir gelecekte tefsir akademisyeni bugünkü sayının epey üzerine çıkacaktır. Bu sayıya Kur'an-ı Kerim öğretim elemanları da dahildir.

Yazımıza tefsir dersi için belirlenmiş olan kriterler ile son verelim.

Bologna Sürecinde Tefsir Dersine Kalite Güvencesinin Sağlanması İçin Tanımlanmış Kalite Göstergeleri

A. Lisans Kriterleri:

1. Tefsirle ilgili temel kavram ve terimleri net bir şekilde anlamak,
2. Tefsir, Tefsir Usûlü ve Ulûmu'l-Kur'an'a ilişkin belli başlı eserler hakkında bibliyografik ve kronolojik bilgiye sahip olmak, genel anlamda içerikleri hakkında bilgi sahibi olmak,
3. Kur'an tarihi hakkında ana hatlarıyla bilgi sahibi olmak,

4. Kur'an mealleri hakkında bilgi sahibi olmak, lisans dönemi boyunca bütün Kur'an'ı mealden okumu olmak,

5. Kur'an'ın ana konularını bilmek,

6. Arapça-Türkçe tefsir metinlerini okuyup anlamak,

7. Tefsirin tarihini, gelişimini, yapısal özelliklerini, ortaya çıkan Tefsir ekollerini bilmek ve yorum farklılıklarının ekollerle medeniyet kaynaklandığını farkında olmak,

8. Kısa sureler, ayatlar ve pratik hayatla ilgili ayetleri ezberleyip anlamak.

B. Yüksek Lisans Kriterleri:

1. Araştırma tekniklerini öğrenerek alanı ile ilgili araştırmaları içeren bibliyografyaları taramak,

2. Tefsirle ilgili problemleri ve konuları sebepleri ile tanımak ve bunların analizini yapabilmek,

3. Kur'an yorumunun tarihi süreç içindeki oluşumunu ve gelişimini bilmek, yapılan yorumları değerlendirmek,

4. Tefsir ekollerini, ortaya çıkışları, anlama yöntemleri, yorum farklılıkları ve sebepleri ile bilmek,

5. Tefsirle ilgili fikirlerin, düşüncelerin ve verilerin farkında olmak ve bunları değerlendirebilmek,

6. Müfessirlerin anlama ve yorumlama yöntemleri hakkında bilgi sahibi olmak,

7. Tarihi süreç içinde Kur'an yorumunun oluşumu ve gelişimini tanıyarak yapılan yorumları değerlendirme becerisi kazanmak,

8. Tefsir kaynaklarını tanımak, mukayese edebilmek ve yararlanabilmek,

9. Kur'an kelimeleri ile ilgili temel lugat çalı malarını kullanma ve kavramsal/semantik analiz becerisini kazanmı olmak,

10. Kur'an mealini en az bir defa okumu olmak ve Kur'an'ın içeri-
ini tanımak,

11. Tefsir metinlerini mukayeseli olarak okuyup anlamak,

12. Kur'an temalarını Kitab-ı Mukaddes'ten kar ıla tırmalı olarak okuyabilme becerisi kazanmak.

C. Doktora Kriterleri:

1. Gemi ten günümüze intikal eden ve günümüzde ortaya çıkan Tefsir problemleri hakkında derecede ileri bilgi sahibi olmak, bu prob-
lemlerin analizini ve de erlendirmesini yaparak sahaya katkıda bulun-
mak,

2. Tefsirdeki yöntem tartı maları hakkında ileri düzeyde bilgi sa-
hibi olmak,

3. Kur'an ayetlerini hayatın içinde anlamlandırma becerisi kazan-
mak,

4. Alanındaki konulara sistematik ve interdisipliner bakı açısıyla
yakla abilmek,

5. Hakemli dergilere makale yazabilmek veya bilimsel toplantılar-
da tebli sunabilmek,

6. Bir Tefsir yöntemini kendi alanına uygulayarak özgün çalı ma
yapabilmek,

7. Kur'an'ı anlama ve yorumlama yöntemlerine vakıf olmak ve
bunları uygulayabilmek.

8. Temel bir tefsir kitabı okumu olmak ve bir bilgi objesi olarak
Kur'an'ın ku atıcılı ı hakkında ileri düzeyde bilgi sahibi olmak.